

10. SINIF TARİH DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · ÖĞRENCİ KÂĞIDI

Senaryo 5 · Kitapçık A · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

ADI SOYADI

SINIFI / NO

PUAN

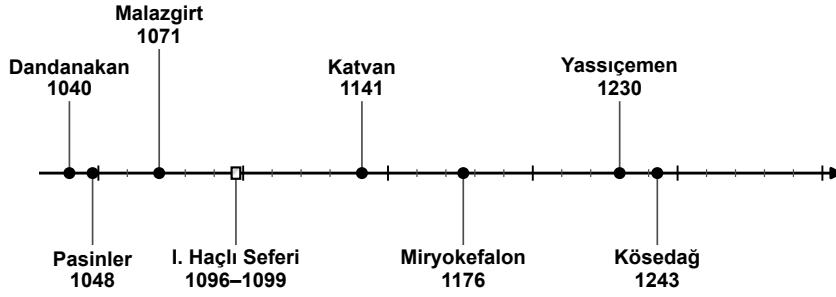
Açıklama: Bu sınav 6 sorudan oluşmaktadır. Süre 40 dakikadır. Her sorunun puanı yanında yazılıdır. Cevaplarınızı ilgili alana, işlemlerinizi ve gerekçelerinizi göstererek yazınız.

- TAR.10.1.1 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte 1040-1299 yılları arasında meydana gelen önemli askerî mücadelelerin Türk tarihinin seyrine etkileri
- TAR.10.1.2 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerde devlet ve ordu teşkilatında meydana gelen değişim ve sürekliliği yorumlayabilme
- TAR.10.1.3 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin sosyoekonomik faaliyetleri ile yerleşme ve şehirleşme anlayışları arasındaki ilişkiyi sorgu

1.

15 puan

Ömer, 1040-1299 yılları arasındaki bazı önemli askerî mücadeleleri aşağıdaki zaman çizelgesinde göstermiştir.

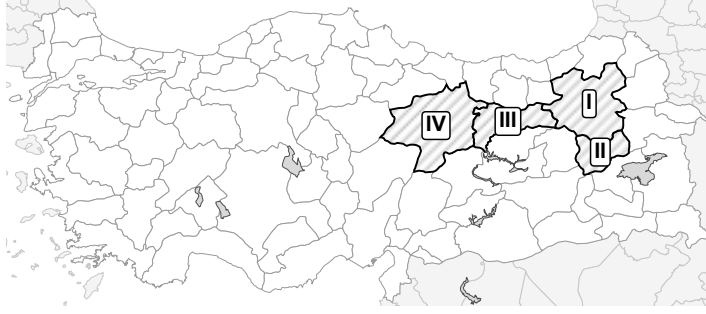
a) Çizelgedeki mücadelelerden Selçukluların doğrudan Bizans ordusuyla yaptığı üç savaşı yazınız. (3 p)

b) Bu üç savaşı, Anadolu'nun Türk yurdu hâline gelmesine katkıları bakımından karşılaştırınız. (12 p)

2.

20 puan

Haritada 1040–1299 yılları arasında yapılan dört savaşın gerçekleştiği yerlerin bugünkü illeri I–IV ile gösterilmiştir. Savaşların tarafları tabloda verilmiştir.

Harita	Savaş	Taraflar
I	Pasinler (1048)	Selçuklular – Bizans–Gürcü ordusu
II	Malazgirt (1071)	Büyük Selçuklular – Bizans
III	Yassıçemen (1230)	Türkiye Selçukluları – Harezmşahlar
IV	Kösedağ (1243)	Türkiye Selçukluları – Moğollar

a) Haritadaki konumlardan ve tablodaki taraflardan yararlanarak I–II numaralı savaşları, III–IV numaralı savaşlarla Selçuklulara yönelen tehdidin geldiği yön bakımından karşılaştırınız. (8 p)

b) II ve IV numaralı savaşları, Anadolu'daki Türk siyasi hâkimiyetine etkileri bakımından karşılaştırınız. (12 p)

3.

15 puan

Aşağıdaki metin, dönemin özelliklerine göre yazılmış kurgusal bir ikta belgesidir:

“Sivas yakınlarındaki Karaağaç köyünün vergi geliri, hizmetine karşılık Emir Tutak'a ikta olarak verilmiştir. Emir Tutak bu gelire yirmi atlı asker besleyecek, sefer emri geldiğinde onlarla birlikte orduya katılacaktır. Köyün toprakları boş bırakılmayacak, köylüye haksızlık yapılmayacaktır. Bu şartlara uyulmazsa ikta geri alınacaktır.”

a) Metinden kanıt göstererek ikta sisteminin askerî ve mali işlevini açıklayınız. (10 p)

b) “Bu şartlara uyulmazsa ikta geri alınacaktır.” ifadesini toprağın mülkiyeti ve merkezî otorite bakımından yorumlayınız. (5 p)

4.

20 puan

Selçuklularda sultanın oğulları (melikler) eyaletlere yönetici olarak gönderilir, yanlarına onları yetiştirmek ve yönetimde yardımcı olmak için deneyimli bir devlet adamı (atabey) verilirdi. Aşağıda iki tarihçinin bu uygulama hakkındaki kurgusal görüşleri verilmiştir.

1. tarihçi: “Atabeylik, şehzadelerin ülke yönetiminde yetiştirilmesi biçimindeki eski Türk geleneğinin Selçuklulardaki devamıdır.”

2. tarihçi: “Atabeylik, merkezin zayıfladığı dönemlerde devletin parçalanmasını hızlandırmıştır.”

a) Birinci tarihçinin görüşünü süreklilik kavramıyla ilişkilendirerek açıklayınız.

(7 p)

b) İkinci tarihçinin görüşünü bir tarihî gelişmeyle destekleyiniz.

(6 p)

c) İki görüşü birlikte değerlendirerek atabeylik uygulamasının devlet yönetimine etkisi hakkındaki yorumunuzu yazınız.

(7 p)

5.

15 puan

Aybüke, Anadolu'daki konar-göçer Türkmenler ile yerleşik halkın yaşam biçimlerini aşağıdaki tabloda karşılaştırmıştır.

	Konar-göçer Türkmenler	Yerleşik halk
Geçim kaynağı	Hayvancılık	Tarım, ticaret, zanaat
Yerleşme biçimi	Yazın yaylakta, kışın kışlakta; çadırdaki yaşam	Köy ve şehirlerde kalıcı evler

a) Konar-göçer Türkmenlerin geçim kaynağı ile yerleşme biçimi arasındaki ilişkiyi açıklayınız. (8 p)

b) Konar-göçer Türkmenlerin zamanla köylere yerleşmesini kolaylaştıran bir etkeni yazınız. (7 p)

6.

15 puan

Aşağıdaki metin, dönemin özelliklerine göre yazılmış kurgusal bir kayıttır:

“Alanya limanına mal getiren yabancı bir tüccarın kervanı Konya yolunda soyuldu. Tüccarın başvurusu üzerine kaybettiği malların değeri belirlendi ve zararı devlet hazinesinden ödendi. Tüccar, gelecek yıl yeniden Alanya'ya mal getireceğini bildirdi.”

- a) Bu uygulamanın Türkiye Selçuklularının ticarete bakışı hakkında neyi gösterdiğini metinden bir kanıtla açıklayınız. (6 p)

- b) Bu uygulama olmasaydı liman şehirlerinin ve ticaret yolu üzerindeki şehirlerin nasıl etkilenebileceğini sorgulayınız. (9 p)
